

# NOVICE

## kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani  
vsak teden dvakrat, nam-  
reč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti  
4 fl., scer 3 fl., za pol leta  
2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

**Tečaj XI.**

**V sredo 30. marca 1853.**

**List 26.**

**Gospodu Davorinu Terstenjaku,**

*bistroumnemu spisatelju starin slovenskih.*

Zdravstvuj nam brate! Tako Te pozdravlja  
Slovenec u veselju srčnem vsak,  
Ker Ti odganjaš hrabro stari mrak —  
Tvoj bistri duh mu novo moč pripravlja.

Slovenca stara slava se izbavlja,  
In vidil bode svet, kak bil je jak, —  
Odnekdaj slavni — zmiraj korenjak,  
Čeravno laž u blato ga postavlja.

Naprej! — s tim mečem, s katerim Ti bojuješ  
Premagal boš, — ker meč je ostri Tvoj  
Resnice blagoslov posvetil svete;

In ker Ti mater Slavo tak spoštuješ  
In novo vežo stavljaš slavno njoj,  
Tak tudi za Te ona vence plete.

Slavus Ambidravus.

### Od hišnih vertov.

Veči del kmetov, celò tudi kajžarjev ima zra-  
ven hiše al dvoriša vertič, ki je zasajen s sadnim  
drevjem. Hvale in posnemanja vredna je ta  
navada okoli hiš verte imeti.

Al kakošni so večidel ti vertje! v kakošnem stanu  
je toto drevje! Vse rase križem, brez reda stojè dre-  
vesa, večidel tako tesno eno pri drugem, da le  
verhe zamore obsejati sonce, pod drevesom pa je  
leto za letom senca in temota. Al je čuda, da  
tako drevje ne more dobrega in lepega sadja do-  
našati, in da tako zemljiše, proklete v vedno temò,  
ne more roditi družega sada, kot tacega, ki se  
sòvi enak boji sončne svetlobe! Namesto drevja z  
lepimi košatimi kronami, kaj vidiš? — suhe z ma-  
hom obrašene rogovile! Zemlja na taci vertih,  
ker je lemez že veliko veliko let ni razgernul  
in je podnebni zrak ni navdal rodovitnosti, je že  
vsa preprežena s koreninami, vsa izpita, brez moči.  
Da bi se ji kadaj gnojilo, ni misliti; še tista mer-  
vica listja, ki odpade jeseni, da bi zemljo pogno-  
jila enmalo — se pograbi berž ali za steljo ali za  
pičo živine. In čeravno vsak dan pred nosom, obi-  
rajo vendar spomladi in jeseni gosence drevje,  
brez da bi nekteri gospodarji kaj družega storili,  
kakor da s pipo v ustih drevò ogledujejo in se ču-  
dijo rekoč: „dète, kaj je letos spet tega šentane-  
ga merčesa na drevji!“

Recite: al ni taka večidel? Al niso hišni vertje  
večidel bolnišnicam (špitalom) podobni, kjer je  
več pokvèk, hiravcov in bolnikov, kot zdra-

vega, čverstega drevja? Gorjè mladim drevescem,  
ki pridejo v tak špital! Ne hrane, ne zraka, ne  
sonca, ne prostora ne bojo imele; njih stariši to-  
varši, sami vsi izstradani in gladni, jim bojo jemali  
vse, česar za veselo rast potrebujejo.

In — namest lepega dobička — kolikšen in  
kakošen je pridelk v taci vertih! Bog se usmili!  
Mervica slabega sadja gor na drevesu, in komaj za  
pest trave pod drevesom.

Je li bi se pa ne dalo pomagati takim revnim  
vertom? Da! če ima gospodar resno voljo za zbolj-  
šanje zanemarjenega verta, in če ravna takole:

1. Pervo je, da se posekajo vse pokvèke in  
na pol suhe ali starosti medle drevesa; za tako šaro  
ni škode, dobiček pa velik, ako pridejo druge dre-  
vesa na njih mesto.

2. Razun teh mora v pregostem vertu se še  
toliko družih drevès iztrebiti, da ostalo drevje za-  
more svoje krone razširjevati, brez da bi se dotaknile  
bližnjih drevès. Med kronami dvèh drevès mora  
vselej toliko prostora biti, da sončni žarki zamo-  
rejo od vsih strani do zemlje. Več dobička dà eno  
zdravo drevò, kot deset zatuhlih.

3. Gospodar naj dalje skerbi, da sčasoma pri-  
dejo vse drevesa lepo v versto. Mahoma se scer  
ne da to storiti, ker stareji in žlahnejši drevesa se  
ne dajo brez škode presajati. Te naj tedaj osta-  
nejo, kjer so, za nove pa naj se zaznamovaje me-  
sta lepo v verstah.

4. Vert naj se, kakor globoko more, preko-  
plje; kjer lahko grè, se zná tudi preorati, se  
vè, brez da bi se korenine drevès oškodovale.

5. Ako gospodar vert preorje, naj naredi  
za novo drevje prav velike jame, v ktere naj se  
nameče dobre zemlje, kadar se drevje sadi.

6. Če se vert spet s travo zarase in se neko-  
liko let ne preorje, naj se vsako leto saj okoli  
drevesa okoplje, da mokrota in zrak bolj moreta  
do korenin.

7. Veje ostalih drevès naj se od zgor doli en-  
malo porežejo, da rastejo bolj na široko.

Kdor bo tako delal, se bo v kratkem prepri-  
čal, da je za svoj dobiček delal.

(Iz »Tydennika«.)

### Kaj je cemènt.

Navadna z apnam in peskam napravljena mavta  
se na zraku uterdi, kar je sploh znano. To se pa  
ne zgodi na vlažnih krajih ali u vodi.

Ker je pa za stavitve pri vodi sila važno  
in potrebno, da zidarsko vezilo, to je, mavta se  
tudi uterdi in terdo ostane, navadna mavta pa